

ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՉԱՐԳԱՑՈՒՄ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Թեմա՝ Սովորողի մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը առարկայի դասավանդման ընթացքում

Առարկա՝ Մայրենի

Հեղինակ՝ Լիլիթ Կարապետյան

Մարզը՝ Արարատ

Ուսումնական հաստատություն՝ Վեդի քաղաքի 1 հիմնական դպրոց

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....	3
1. Սովորողի մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը առարկայի դասավանդման ընթացքում.....	5
2. Ուսուցման մեթոդների ընտրությունը թեմայի դասավանդման շրջանակներում.....	8
Եզրակացություն.....	15
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	17

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Թեմայի արդիականությունը: Մեր երկրում աշակերտների արժեքային համակարգի ձևավորումը ներառված է ՀՀ Հանրապետության պետական չափորոշչում՝ որպես հենց կրթության բովանդակային բաղադրիչ: Յուրաքանչյուր ուսումնական առարկայի մասով սովորողների պատրաստվածությունը ներկայացվող գիտելիքային պահանջների մեջ առանձին կետով նաև նշվում է արժեքները և դրանց ձևավորումը, որոնք պետք է տա դպրոցը:

Նոր սերնդի արժեհամակարգի ձևավորման, կրթության և դաստիարակության գործում լուրջ անելիքներ ունի բնավ հայ դպրոցը, որի գերնպատակն է կերտել բարոյական, ազգային արժեքներով օժտված, ազգային նկարագիր ունեցող սերունդ: Այս նպատակն իրագործելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել ու կատարելագործել ոչ միայն հայրենի և համաշխարհային գիտությունների ճյուղերը, այլև մանկավարժության անցյալի ժառանգությունն ու նրա ժամանակակից փորձն ու մեթոդաբանությունը:

Ժամանակակից դպրոցի կարևորագույն առաքելություններից մեկն էլ երեխայի մեջ իր ազգին բնորոշ բարոյական և հոգևոր արժեքների ձևավորումն ու զարգացումն է: Նրա խնդիրն է պահպանել և փոխանցել այն արժեքները, որոնք ժառանգել ենք մեր նախնիներից:

Ուստի 21-րդ դարի դպրոցում դաստիարակության և կրթական գործընթացի ճիշտ կազմակերպման համար շատ կարևոր են ոչ միայն համամարդկային, այլև հայրենի մշակույթի բարձրարժեք ստեղծագործությունների ուսումնասիրումն ու ուսուցումը:

Այդ ստեղծագործություններում արտահայտված են մեր ժողովրդի հոգեկերտվածքը, աշխարհընկալումը, մարդասիրական գաղափարներն ու գալիքի երազանքները: Հայ ժողովրդի ավանդույթներում է, որ վառ կերպով արտացոլված են մեր ազգի ազգային հավաքական բնույթը, անդրդվելի կամքը, ներքին գորությունն ու հնարավորությունները, ապրելու, վերածնվելու և հարատևելու ունակությունը, ազգերի պատմության մեջ իր արժանի տեղն ունենալու ձգտումը:

Աշխատանքի նպատակը և խնդիրները: Աշխատանքի նպատակն է ուսումնասիրել և ներկայացնել սովորողների մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը տարրական դասարաններում մայրենիի դասավանդման ընթացքում:

Ուսումնասիրվող նպատակին հասնելու համար դրվել և լուծվել են հետևյալ **խնդիրները**.

- ուսումնասիրել սովորողի մեջ արժեքային համակարգի ձևավորումը առարկայի դասավանդման ընթացքում,
- ներկայացնել ուսուցման մեթոդների ընտրությունը թեմայի դասավանդման շրջանակներում:

Աշխատանքի մեթոդական և տեղեկատվական հիմքերը: Աշխատանքում առաջադրված խնդիրների լուծման համար մեթոդական հիմք են ծառայել մի շարք հեղինակների կողմից իրականացված հետազոտությունները, հրապարակված գիտական աշխատությունները և դրանցում ներկայացված տեսակետները:

Աշխատանքի կառուցվածքը և ծավալը: Աշխատանքը բաղկացած է ներածությունից, երկու գլխից, եզրակացությունից և օգտագործված գրականության ցանկից:

Աշխատանքային տեքստը կազմում է 17 տպագրական էջ:

1. ՍՈՎՈՐՈՂԻ ՄԵՋ ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՄԱՎԱՆԴՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

<<Արժեհամակարգ>> հասկացությունը մանկավարժական գիտության մեջ ըմբռնվում է բավական լայն շառավիղով: Առավել ընդունված է այն ընկալումը, որ արժեհամակարգը մարդու բարոյական, գեղագիտական, հոգևոր, իմացական, մշակութային և էթնիկական արժեքների համախումբն է, որն անհրաժեշտ է անձի ներդաշնակ, բազմակողմանի ձևավորման և զարգացման համար: Արժեքների թվարկված համախմբերից որևէ մեկին գերապատվություն տալը կնշանակեր ոչ մանկավարժական մոտեցում խնդրին՝ արժեհամակարգը լիակատար է և համեմատաբար ավարտուն բոլոր ներառված համախմբերի ներդաշնակ փոխլրացման պայմաններում¹:

Այսօր աճող սերնդի դաստիարակության գործն ընթանում է տարբեր հանգամանքների ազդեցության ներքո՝ ժողովրդագրական, ազգային, մշակութային, ընտանեկան, կրթական, հասարակական, սոցիալական և այլն:

Հաշվի առնելով բազմաթիվ այս և այլ հանգամանքներ՝ ժամանակակից մանկավարժության համար խնդիր է դառնում սովորողների ազգային գիտակցության ձևավորումը սեփական ժողովրդի պատմության ու մշակույթի հենքի վրա՝ չանտեսելով համամարդկային արժեքները: Կրելով վերոնշյալ և այլ հանգամանքների ներգործությունը, ընտրությամբ յուրացնելով դրանց ազդեցությունը՝ աշակերտը հաղորդակցվում է հասարակական մշակույթին և ձևավորվում իբրև ստեղծագործական անհատականություն²:

Ընդ որում՝ կրթական տարբեր աստիճաններում աշակերտն ունենում է աշխարհի նկատմամբ վերաբերմունքի տարբեր դրսևորումներ և հարաբերություններ: Վերաբերմունքն աշխարհի նկատմամբ և հարաբերությունը աշխարհի հետ, վերաբերմունք սեփական անձի նկատմամբ և հարաբերությունն ինքն իր հետ իրականացվում են հասարակական դաստիարակության համակարգի (ուսումնական

¹Բարանսկի Յու. Կ., Պոբեդանոսցև Գ. Ա., Աշակերտների դաստիարակությանը կոմպլեքսային մոտեցում, Երևան, 1987թ., էջ 47:

²Բարանսկի Յու. Կ., Պոբեդանոսցև Գ. Ա., Նշված աշխ., էջ 48:

հաստատություններ, հասարակական, պետական, խորհրդակցական մարմիններ, մանկապատանեկան կառույցներ, այլ) և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների (հեռուստատեսություն, համացանցային լրատվական միջոցներ, մամուլ) միջոցով: Կինոն, թատրոնը, հեռուստատեսությունը, համացանցը ներգործում են աշակերտի անձի վրա ոչ միայն ինքնին՝ որպես տեղեկատվության աղբյուրներ, այլ նաև որոշակի տիպարների միջոցով, որոնք դրսևորվում են այդ <<տեղեկատվական աղբյուրներից հոսող>> հերոսների վարքագծում:

Աշակերտի արժեքների ձևավորման վրա ազդող գործոններից են ավանդական միջոցները, այսինքն՝ աշակերտի մեջ աշխարհի նկատմամբ վերաբերմունքի և հասարակության հետ հարաբերության, սեփական անձի նկատմամբ վերաբերմունքի ձևավորումը ընտանիքի և սոցիալական միջավայրի միջոցով: Սակայն սովորողների կողմից այդ միջավայրին բնորոշ արժեքների, կանոնների, չափանիշների, հայացքների յուրացումը միշտ չէ, որ համապատասխանում է հասարակության կողմից ընդունված արժեքներին և խրախուսելի չափանիշներին:

Աշակերտի արժեքների ձևավորման վրա ազդող մյուս գործոնը տարիքայինն է, երբ սովորողի արժեքային կողմնորոշումները, արժեքային նախապատվությունները, վարքն ու բարոյահոգեբանական գծերը դրսևորվում են՝ ըստ տարիքային և կազմաբնախոսական առանձնահատկությունների: Արտաքուստ արժեհամակարգային դաստիարակության առանցքը դրսևորվում է աշակերտի վարքի ու շփման հարաբերությունների որոշակի մակարդակում՝ խոսքում, արտաքին տեսքում, ազատ ժամանակն անցկացնելու ձևում, ապրելակերպում և այլն:

Ուսուցման դաստիարակչական ներգործությունը օբյեկտիվ օրինաչափություն է, որովհետև աշակերտների համար ուսուցումը գործունեության հիմնական տեսակն է, դրա համար էլ այն կարևոր դեր է կատարում նրանց անձի ձևավորման գործում³:

Ուսուցման գործընթացի դաստիարակչական ներգործության հարուստ աղբյուր է բուն գործընթացի բովանդակությունը, որովհետև ընտրելով դաստիարակչական առումով հիմնական գաղափարները, օրենքները և հասկացությունները՝ ուսուցիչը հնարավորություն է ստանում առարկայական ծրագրերի բովանդակության յուրացման

³Մուլրիկ Ա. Վ., Դպրոցականի անձը և նրա դաստիարակությունը կոլեկտիվում, Երևան, 1986 թ., էջ 58:

միջոցով աշակերտների մեջ սերմանել քաղաքական, իրավական, բարոյական, գեղագիտական, բնապահպանական և այլ գիտելիքներ ու վերաբերմունք:

Կրթության բովանդակության հետ միասին ուսուցման մեթոդները ներգործում են աշակերտների ճանաչողական ունակությունների վրա՝ նրանց հնարավորություն տալով ստացած գիտելիքները կյանքում օգտագործելու ըստ նպատակի:

2. ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԹԵՄԱՅԻ

ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ

Համագործակցային ուսուցումը այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է: Այն ենթանդրում է խմբային աշխատանքի համագործակցության նոր մշակույթ: Համագործակցային ուսուցման կարևոր պայմաններից է խմբի անդամների միջև դրական աջակցող փոխկախվածության ապահովումը:

Համագործակցային ուսուցման ընթացքում խմբի յուրաքանչյուր անդամ կամ ամբողջ դասարանն ակտիվորեն ներգրավված են ուսուցման մեջ, իսկ նոր գիտելիքը մշակվում ու յուրացվում է հենց աշակերտի միջոցով: Համագործակցային ուսուցման ընթացքում կարևորվում է ոչ միայն ակադեմիական գիտելիքների և հմտությունների ձեռքբերումը, այլև խմբային գործընթացի մշակմամբ հմուտ համագործակցողներ և գիտելիքների ակտիվ կիրառողներ ձևավորելը:

Համագործակցային ուսուցման տեխնոլոգիաները հետևյալն են.

1. անձի զարգացում և անհատականության ձևավորում,
2. հոգեբանական և ֆիզիկական առողջության ապահովում,
3. սթրեսի հաղթահարում,
4. առողջ փոխհարաբերությունների դրսևորում:

Աշակերտների արժեքային կողմնորոշումը բարձրացնելու համար մայրենիի դասաժամի ընթացքում մեք իրականացրեցինք համագործակցային դասեր: Ամեն հաջորդ համագործակցային դասաժամին բարդացվեց Բ մակարդակի թեստային առաջադրանքները, քանի որ բարձր առաջադիմություն ունեցող աշակերտները հեշտ էին յուրացնում տարբեր բնույթի խնդիրների յուրացումը:

Համագործակցային ուսուցմանը հաջորդող դասաժամին 8 աշակերտներին տրամադրվել է գրավոր և բանավոր հետադարձ կապ: Դասաժամի ընթացքում բոլոր աշակերտները գտնվում էին ուշադրության կենտրոնում: Ընթացքում իրականացնում էին քննարկումներ, վերլուծության էին ենթարկում առաջադրանքները, փորձում էին պատկերացում կազմել, թե օրինակ տվյալ թեմայի կամ հարցի շուրջ աշակերտը ինչ կարծիք ունի, ինչով էլ կարողանում էինք պատկերացում կազմել նրա արժեհամակարգի

մասին: Աշակերտները խոստովանեցին, որ բանավոր տրամադրված հետադարձ կապը ավելի արդյունավետ է:

Վերլուծելով առաջադրանքների գրավոր առաջադրանքները եկանք այն եզրահանգմանը, որ առաջադիմության աճը պայմանավորված է հետևյալ գործոններով.

1. գրավոր և բանավոր հետադարձ կապի տրամադրում,

2. երեխաների համագործակցված աշխատանքներով,

3. թեմայի հիշեցում և ամփոփում՝ զույգային և խմբային աշխատանքներով:

Աշակերտները՝ չնայած սկզբնական տարածայնություններին, կարողացան արդյունավետ համագործակցել, օգնել միմյանց և կիսվել փոխադարձ հմտություններով:

Համագործակցային ուսուցումը բավականին արդյունավետ մեթոդ է, որը հնարավորություն է տալիս միասին քննարկումների միջոցով հասնել վերջնարդյունքի:

Ներկայացնենք դասի պլանավորման նմուշ օրինակներ.

Դասապլան-1

Ներկայացնենք Հովհաննես Թումանյանի «Մուտասանը» հեքիաթի դասավանդման պլանը առաջին դասարանի մայրենիի դասաժամի ընթացքում:

Դասարանը- Առաջին

Առարկան- Մայրենի

Թեման- **Հովհաննես Թումանյան «Մուտասանը»**

Նպատակը- ա/ հատվածաբար ընթերցել և վերլուծել տեքստը

բ/ վերարտադրել տեքստի բովանդակությունը՝ պահպանելով

շարադրանքի հաջորդականությունը և գործածելով նորածանոթ բառերը

գ/ ստեղծագործաբար վերարտադրել տեքստի բովանդակությունը՝

վերաբերմունք դրսևորելով հերոսների խոսքի և արարքների նկատմամբ

ԽԹԱՆՈՒՄ-Զրույց՝ «Կարո՞ղ է սուտը վնասել մարդուն» հարցի շուրջ

ԻՄԱՍԻ ԸՆԿԱԼՈՒՄ- «Փոս փորողն ինքն է ընկնում իր փորած փոսը» առածի քննարկում: Կապել հեքիաթի հետ:

Հեքիաթի լուռ ընթերցում՝ առաջադրանքով

Լուռ ընթերցել հեքիաթը և պատասխանել «Ի՞նչ ասաց աղքատը թագավորին» հարցին: Լսել երեխաների առաջարկված տարբերակները:

Հեքիաթի բարձրաձայն ընթերցում սովորողների կողմից

Մեկնաբանություններով ընթերցել, զուգահեռ կատարել բառաբացատրական աշխատանք և հատվածների բաժանել:

<p><i>1-ին հատված</i></p> <p><i>Հարցեր`</i> Ինչո՞ւ թագավորը իր երկրում նման հայտարարություն տարածեց:</p> <p>Ի՞նչեր սպասում:</p> <p><i>Բառեր`</i> թագավորություն- այստեղիհարստություն, ունեցվածք</p> <p><i>Վերնագիր`</i> Թագավորի առաջարկությունը</p>
<p><i>2-րդ հատված</i></p> <p><i>Հարցեր`</i> Ինչպե՞ս թագավորը հաղթեց հովվին: Է՞լ ինչի մասին կարող էր լինել հովվի սուտը:</p> <p><i>Բառեր`</i> թագավորնապրածկենա- հարգալից դիմելաձև</p> <p>դազանակ- մահակ, ձեռնափայտ</p> <p>ծխամորճ- ծխելուհարմարանք</p> <p><i>Վերնագիր`</i> Հովվի սուտը</p>
<p><i>3-րդ հատված</i></p> <p><i>Հարցեր`</i> Ի՞նչ սուտ էր հորինել դերձակը: Ինչպե՞ս նրան պատասխանեց թագավորը:</p> <p><i>Բառեր`</i> կարկատել- կտորդնել, նորոգել</p> <p><i>Վերնագիր`</i> Դերձակի պարտությունը</p>
<p><i>4-րդ հատված</i></p> <p><i>Հարցեր`</i> Ո՞ր խոսքերով թագավորը դիմավորեց աղքատ գյուղացուն: Ինչո՞ւ: Ինչպե՞ս թագավորն ընկավ թակարդը:</p>

Բառեր կոտ- չափել ու փայտե աման

Վերնագիր Հնարամիտ գյուղացին

Հեքիաթի վերարտադրում

Օգտվելով հատվածների վերնագրերից դուրսբերած բառերից և արտահայտություններից՝ պատմել հեքիաթը՝ լրացնելով պակասող հատվածները:

Աշխատանք լեզվական նյութի շուրջ

Դասագրքերի բանավոր և գրավոր առաջադրանքների կատարում՝ տարբերակված մոտեցմամբ:

Անդրադարձ նախագծին

«Սուտասանը» խմբին հանձնարարել թատրոնի մասին տեղեկություններ գրել և հաջորդ դասին ներկայացնել ամբողջ դասարանին:

ԿՇՌԱԴԱՏՈՒՄ

«Շատի հետևից ընկնողը քիչն էլ կկորցնի» առածի վերլուծություն:

Դասապլան-2

Այժմ ներկայացնենք Հովհաննես Թումանյանի «Իրիկուն» հեքիաթի դասավանդման պլանը առաջին դասարանի մայրենիի դասաժամի ընթացքում:

Դասարանը- Առաջին

Առարկան- Մայրենի

Թեման- Հովհաննես Թումանյան *«Իրիկուն»*

Նպատակը՝

- գրական շեշտի և առոգանության պահպանումով սահուն ընթերցել տեքստը,
- կազմել պարզ նախադասություններ՝ ամփոփելով ստեղծագործության հիմնական

միտքը, խոսքում օգտագործել նորածանոթ բառերը,

• խմբային աշխատանքի ժամանակ դրսևորել ստեղծագործական որոշակի կարողություններ:

ԽԹԱՆՈՒՄ- Նախապատրաստական զրույց արևի և նրա դերի մասին:

Ի՞նչ է լինում, երբ....	
Արևը ծագում է:	Արևը մայր է մտնում:
Նոր օր է սկսվում:	Մթնում է:
Մարդիկ աշխատում են:	Ցրտում է:
Կենդանիները իրենց գործով են զբաղվում:	Բոլորը քնում են:
<i>Գրիր քո տարբերակը և մեկնաբանիր, թե՛ ինչո՞ւ էս այդպես մտածում:</i>	<i>Գրիր քո տարբերակը և մեկնաբանիր, թե՛ ինչո՞ւ էս այդպես մտածում:</i>

ԻՄԱՍՏԻ ԸՆԿԱԼՈՒՄ

Աշխատանք տեքստի կանխագուշակման շուրջ՝ ինչո՞ւ է արևը ամեն երեկո «անհետանում», իսկ ամեն առավոտ՝ «հայտնվում»: Լսել աշակերտների կարծիքները:

Տեքստի ընթերցում առաջադրանքով՝ ընթերցել «Իրիկուն» հեքիաթը և համեմատել բովանդակությունը իրենց կարծիքների հետ:

Զրույց տեքստի բովանդակության շուրջ՝

Հարցեր

- Ինչո՞ւ է լուսինն այդքան ուրախ:
- Ինչո՞ւ որսորդը որոշեց քնել:
- Ի՞նչ էին անում ցերեկը նապաստակը, թռչնակը, տերևը:
- Ինչո՞ւ էր հոգնելարևը:

Բառային աշխատանք:

Բացատրել		Կիրառել խոսքում
Իմաստը	Ուղղագրությունը	
մանգալ	հոգնել	սվսվալ
սվսվալ	ամբողջ	ոստոստել
ականջներըսրել	որսորդ	ականջներըսրել
որոնել	ծագել	ծլվլալ
վազտալ		որոնել անքուն

Աշխատանք արտահայտիչ ընթերցանության զարգացման շուրջ

Ընտրովի ընթերցանություն

• Ընթերցել արևի, տերևի, թռչնակի, նապաստակի, որսորդի, լուսնիխոսքերը՝ համապատասխան հնչերանգով:

- Ընթերցել միայն հեղինակի խոսքը:
- Ընթերցել կրկնվող տողերը:
- Ընթերցել դերերով:

Աշխատանք լեզվական նյութի շուրջ:

Կատարել դասանյութից հետո տրված աշխատանքները նախ բանավոր, ապա՝ գրավոր:

Ստեղծագործական աշխատանք խմբերով

- Գտնել՝ ինչ սխալներ կան նկարում:
- Բանաստեղծությունը անվանել «Առավոտ» և արթնացնել հերոսներին:

ԿՇՌԱԴԱՏՈՒՄ

- Ի՞նչն է իրական և ի՞նչը հեքիաթային այս ստեղծագործության մեջ: Հիմնավորե՛լ:
- «Իրիկուն» ենթախումբը հանձնարարություն է ստանում ուսումնասիրել մատնային թատրոնի մասին և հաջորդ դասին ներկայացնել ամբողջ դասարանին:

Գրքում զետեղված են նաև ժողովրդական մանրապատում ստեղծագործություններ՝ տվյալ դասարանի աշակերտների մտավոր կարողություններին համապատասխան առածներ, ասացվածքներ, հանելուկներ, խաղիկներ, շուտասելուկներ և սուտասելուկներ: Դրանք ոչ միայն զարգացնում են երեխաների պատկերավոր մտածողությունը, հարստացնում նրանց գիտելիքները, այլև առիթ են ստեղծում դասարանական զվարճալի զրույցների, ուրախ և հետաքրքիր ժամանցների, բանավեճերի, խաղերի ու մրցույթների համար:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ուսումնասիրությունների և հետազոտությունների արդյունքում հանգել ենք հետևյալ եզրահանգումներին.

- Ամփոփելով հարկ ենք համարում նշել, որ այսօր աճող սերնդի դաստիարակության գործն ընթանում է տարբեր հանգամանքների ազդեցության ներքո՝ ժողովրդագրական, ազգային, մշակութային, ընտանեկան, կրթական, հասարակական, սոցիալական և այլն:
- Հաշվի առնելով բազմաթիվ այս և այլ հանգամանքներ՝ ժամանակակից մանկավարժության համար խնդիր է դառնում սովորողների ազգային գիտակցության ձևավորումը սեփական ժողովրդի պատմության ու մշակույթի հենքի վրա՝ չանտեսելով համամարդկային արժեքները: Կրելով վերոնշյալ և այլ հանգամանքների ներգործությունը, ընտրությամբ յուրացնելով դրանց ազդեցությունը՝ աշակերտը հաղորդակցվում է հասարակական մշակույթին և ձևավորվում իբրև ստեղծագործական անհատականություն:
- Ընդ որում՝ կրթական տարբեր աստիճաններում աշակերտն ունենում է աշխարհի նկատմամբ վերաբերմունքի տարբեր դրսևորումներ և հարաբերություններ: Վերաբերմունքն աշխարհի նկատմամբ և հարաբերությունը աշխարհի հետ, վերաբերմունք սեփական անձի նկատմամբ և հարաբերությունն ինքն իր հետ իրականացվում են հասարակական դաստիարակության համակարգի (ուսումնական հաստատություններ, հասարակական, պետական, խորհրդակցական մարմիններ, մանկապատանեկան կառույցներ, այլ) և տեղեկատվական տեխնոլոգիաների (հեռուստատեսություն, համացանցային լրատվական միջոցներ, մամուլ) միջոցով: Կինոն, թատրոնը, հեռուստատեսությունը, համացանցը ներգործում են աշակերտի անձի վրա ոչ միայն ինքնին՝ որպես տեղեկատվության աղբյուրներ, այլ նաև որոշակի տիպարների միջոցով, որոնք դրսևորվում են այդ <<տեղեկատվական աղբյուրներից հոսող>> հերոսների վարքագծում:
- Աշակերտի արժեքների ձևավորման վրա ազդող գործոններից են ավանդական միջոցները, այսինքն՝ աշակերտի մեջ աշխարհի նկատմամբ վերաբերմունքի և

հասարակության հետ հարաբերության, սեփական անձի նկատմամբ վերաբերմունքի ձևավորումը ընտանիքի և սոցիալական միջավայրի միջոցով: Մակայն սովորողների կողմից այդ միջավայրին բնորոշ արժեքների, կանոնների, չափանիշների, հայացքների յուրացումը միշտ չէ, որ համապատասխանում է հասարակության կողմից ընդունված արժեքներին և խրախուսելի չափանիշներին:

- Համագործակցային ուսուցումը այլընտրանքային մանկավարժական մոտեցում է: Այն ենթանդրում է խմբային աշխատանքի համագործակցության նոր մշակույթ: Համագործակցային ուսուցման կարևոր պայմաններից է խմբի անդամների միջև դրական աջակցող փոխկախվածության ապահովումը:
- Համագործակցային ուսուցման ընթացքում խմբի յուրաքանչյուր անդամ կամ ամբողջ դասարանն ակտիվորեն ներգրավված են ուսուցման մեջ, իսկ նոր գիտելիքը մշակվում ու յուրացվում է հենց աշակերտի միջոցով: Համագործակցային ուսուցման ընթացքում կարևորվում է ոչ միայն ակադեմիական գիտելիքների և հմտությունների ձեռքբերումը, այլև խմբային գործընթացի մշակմամբ հմուտ համագործակցողներ և գիտելիքների ակտիվ կիրառողներ ձևավորելը:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Բաբանսկի Յու. Կ., Պոբեդանոսցև Գ. Ա., Աշակերտների դաստիարակությանը կոմպլեքսային մոտեցում, Երևան, 1987թ.:
2. Մուդրիկ Ա. Վ., Դպրոցականի անձը և նրա դաստիարակությունը կոլեկտիվում, Երևան, 1986 թ.: